

Дорогань Л.О., кандидат економічних наук,

Дорошенко А.П., аспірант,

Процько Л.Т., магістр,

Полтавська державна аграрна академія

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми.

Умовою життєдіяльності й основою стабільного стану будь-якого підприємства в ринковій економіці виступає його стійкість, аналіз якої слід проводити систематично та поглиблено. Фінансова стійкість підприємства є однією із найважливіших характеристик фінансового стану і пов'язана з рівнем його залежності від кредиторів та інвесторів. Нині значна кількість сільськогосподарських підприємств України потребує заходів щодо їх фінансового оздоровлення з метою забезпечення достатнього рівня платоспроможності, зміцнення фінансової стійкості та поліпшення виробничої діяльності.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. У науковій вітчизняній і зарубіжній економічній літературі численні дослідження присвячені методам і заходам фінансового оздоровлення сільськогосподарських підприємств. Дослідженням суті фінансової стійкості й показників, що її характеризують, займалися такі вітчизняні вчені: М.Д. Білик (1), К.В. Измайлова, Т.М. Ковальчук, М.Я. Коробов, Л.А. Лахтіонова, О.В. Павловська (1), Н.М. Притуляк (1), О.О. Терещенко, І.Д. Фаріон, Ю.С. Цал-Цалко (5), О.О. Шеремет та інші.

Мета досліджень та методика їх проведення. Поряд із цим теоретичні й практичні засади визначення фінансової стійкості підприємства – як наслідку високої ефективності діяльності та оптимального використання капіталу – в наукових дослідженнях висвітлюються недостатньо, а отже, ці питання залишаються не вирішеними. Метою статті є дослідження сутності фінансової стійкості та виявлення показників, що дозволяють найбільш чітко її охарактеризувати.

Методи дослідження. Для досягнення мети використано ряд методів, а саме: аналіз та синтез, порівняльний, розрахунковий та ін.

Результати досліджень. Головна умова ефективного функціонування підприємства в умовах

Досліджуються теоретичні підходи до визначення поняття „фінансова стійкість”. Аналізується рівень фінансової стійкості підприємства. Розглядаються складові елементи та методика визначення існуючого типу фінансової стійкості.

ринкового середовища – стійкість його економіки. Для кожного господарюючого суб'єкта існує внутрішня, фінансова та загальна стійкість. Внутрішня

стійкість досягається при такому стані економіки підприємства, який забезпечує досить високий фінансовий результат його діяльності. Фінансова стійкість досягається при стабільному перевищенні доходів над витратами, вільному маневруванні грошовими коштами та стійкому економічному зростанні. Загальна стійкість характеризується позитивним сальдо чистого грошового потоку, т.б. перевищенням позитивного грошового потоку над негативним (2).

Загальноприйнято, що фінансова стійкість передбачає те, що ресурси, вкладені у підприємницьку діяльність, повинні окупитися за рахунок грошових надходжень від господарювання, а одержаний прибуток — забезпечувати самофінансування й незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування майна (активів) (5). На думку М.Д. Білика, О.В. Павловської та інших, складовими елементами фінансової стабільності є фінансова рівновага підприємства, ресурсна, потенційна та фінансова стійкість (2).

Фінансова стійкість підприємства визначається, насамперед, оптимальною структурою як активів, так і джерел фінансування підприємства. Процес оптимізації даної залежності називається лівериджем. Його можна розглядати як фактор, незначна зміна якого може призвести до значної зміни результативних показників, тому ліверидж розглядається як процес управління активами й направлений на зростання прибутку (5).

У світовій і вітчизняній фінансово-аналітичній практиці розроблено систему фінансових коефіцієнтів, які відображають різні аспекти стану активів і пасивів балансу, характеризуючи фінансову стійкість підприємства. За змістом відносні показники фінансової стійкості

доцільно розділити на три групи:

1. Показники структури джерел формування капіталу, що характеризують співвідношення між розділами пасиву балансу.

2. Показники стану оборотних активів, що характеризують співвідношення між розділами та статтями активу й пасиву балансу.

3. Показники стану основного капіталу, що характеризують співвідношення між розділами та статтями активу балансу (4).

Проаналізуємо показники фінансової стійкості ДП НДГ „Ювілейний” ПДАА (табл. 1).

Виконані розрахунки свідчать про високий рівень фінансової стійкості підприємства за показниками структури джерел формування капіталу. Так, фактичне значення коефіцієнта автономії вказує на те, що на кінець 2006 року питома вага власного капіталу у валюті балансу становить 79,5 %. Це на 16,3 пунктів менше, порівняно з 2003 роком. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу, відповідно, ріс із 0,041 до 0,205 і свідчить про низький рівень залежності від кредиторів. Коефіцієнт фінансової залежності, як обер-

нений показник до коефіцієнта автономії, зріс із 1,043 до 1,257, тобто у 2006 році на 1 грн. власного капіталу припадає 1,26 грн. загальної вартості пасивів. Відповідно до коефіцієнта фінансового ризику, в 2003 році на 1 грн. власного капіталу припадає 0,043 грн. зобов'язань, а в 2006 році – 0,257 грн. У цілому динаміка показників таблиці свідчить про зниження рівня фінансової стійкості.

Узагальнюючим показником фінансової стійкості підприємства є лишок або нестача джерел коштів для формування запасів і затрат, одержаних як різниця величини джерел коштів та нормативної величини запасів і затрат.

Враховуючи те, що запаси і затрати підприємства формуються за рахунок трьох джерел, визначають три показники забезпеченості запасів і затрат джерелами формування (2).

1. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних засобів.

2. Надлишок (+) або нестача (-) власних і довготермінових позикових коштів формування запасів і затрат.

1. Аналіз фінансової стійкості ДП НДГ „Ювілейний” ПДАА за 2003-2006 рр.

№	Показники	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	Відхилення (+,-)
Показники структури джерел формування капіталу						
1.1	Коефіцієнт автономії	0,959	0,860	0,843	0,795	-0,163
1.2	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,041	0,140	0,157	0,205	0,163
1.3	Коефіцієнт фінансової залежності	1,043	1,163	1,187	1,257	0,214
1.4	Коефіцієнт фінансової стабільності	23,108	6,138	5,350	3,885	-19,223
1.5	Коефіцієнт фінансового ризику	0,043	0,163	0,187	0,257	0,214
1.6	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,000	0,065	0,058	0,025	0,025
Показники стану оборотних активів						
2.1	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,335	0,405	0,458	0,433	0,098
2.2	Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами	0,908	0,863	0,810	0,658	-0,250
2.3	Коефіцієнт забезпеченості запасів власними коштами	1,051	0,936	0,895	0,728	-0,323
2.4	Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	0,013	0,007	0,002	0,001	-0,012
Показники стану основного капіталу						
3.1	Коефіцієнт виробничого потенціалу	0,906	0,938	0,928	0,917	0,012
3.2	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	0,605	0,572	0,499	0,454	-0,151
3.3	Коефіцієнт нагромадження амортизації	0,628	0,616	0,647	0,659	0,031
3.4	Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	0,547	0,676	0,911	1,096	0,549

2. Визначення й аналіз типу фінансової стійкості ДП НДГ „Ювілейний” ПДАА за 2003-2006 рр.

Показники	Роки				Відхилення (+,-)
	2003	2004	2005	2006	
Власні оборотні кошти	1865	1908	2255,7	2312,9	447,9
Довгострокові зобов'язання	0	394	350	148,4	148,4
Короткострокові кредити і позики	0	0	133,5	650	650
Запаси	1775	2459	2911	3381,5	1606,5
Наявність власних оборотних коштів і довгострокових зобов'язань для формування запасів	1865	2302	2605,7	2461,3	596,3
Загальна величина джерел формування запасів	1865	2302	2739,2	3111,3	1246,3
Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів для формування запасів	90	-551	-655,3	-1068,6	-1158,6
Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів і довгострокових зобов'язань для формування запасів	90	-157	-305,3	-920,2	-1010,2
Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини джерел формування запасів	90	-157	-171,8	-270,2	-360,2
Тип фінансової стійкості	абсолютна фінансова стійкість	кризовий фінансовий стан	кризовий фінансовий стан	кризовий фінансовий стан	X

3. Надлишок (+) або нестача (-) загальної суми основних джерел для формування запасів і затрат.

Розрахунок трьох показників забезпеченості запасів відповідними джерелами їх формування дає змогу класифікувати один з існуючих типів фінансової стійкості (4).

1. Абсолютна фінансова стійкість – коли власні оборотні кошти повністю забезпечують запаси підприємства.

2. Нормально стійкий фінансовий стан – якщо запаси забезпечуються власними оборотними коштами та довгостроковими зобов'язаннями.

3. Нестійкий фінансовий стан – запаси забезпечуються за рахунок усіх основних джерел їх формування.

4. Кризовий фінансовий стан – коли запаси не забезпечуються всіма основними джерелами їх формування і підприємство перебуває на межі банкрутства.

Проаналізуємо тип фінансової стійкості ДП НДГ „Ювілейний” ПДАА (табл. 2).

За результатами розрахунків, при зростанні у 2006 році, порівняно з 2003 р., запасів на 1606,5 тис. грн. підприємство забезпечило приріст власних оборотних коштів на 447,9 тис. грн. У підсумку нестача загальної величини джерел формування запасів у 2006 році становила 270,2 тис.

грн. Отже, підприємство у 2006 р. набуло ознак кризового фінансового стану.

Більшість авторів останній тип характеризують як такий, при якому для забезпечення запасів і витрат не вистачає джерел їх формування, підприємству загрожує банкрутство. При цьому в більшості випадків вчені додають такий припис: „Керівництву підприємства необхідно негайно з'ясувати причини такого стану. Розробити заходи щодо відтворення фінансової стійкості”.

Нині чимало підприємств народного господарства України знаходяться саме в такому фінансовому стані й потребують фінансової підтримки. Актуальність цієї проблематики підсилюється й тим, що в 1999 році був прийнятий Закон України „Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”, який визначає поняття „санация” та „фінансова санация”. Це саме ті найдієвіші заходи, що запобігатимуть банкрутству підприємств. Таким чином, за аналогією з існуючими типами фінансової стійкості окремі автори визначають п'ятий тип – санаційне середовище (3).

Санаційне середовище за допомогою санаційного кредиту дасть змогу підприємству, що знаходиться на грані банкрутства, не лише не дійти до ліквідаційної процедури, а навпаки, поступово поліпшити своє фінансове становище

й вийти із глибокої кризи неплатоспроможності. Різкого збільшення кількості санаційних кредитів, звичайно, не слід очікувати, оскільки вони супроводжуються підвищеним ризиком для кредиторів та інвесторів (3).

Окрім визначення та аналізу типу фінансової стійкості визначають критичний обсяг реалізації (цей аналіз ще називають аналізом взаємозв'язків витрати – обсяг - прибуток), що позначається на зміні витрат, ціні, обсягу реалізації, а отже, на величині прибутку.

Основними показниками даного аналізу є критичний обсяг реалізації, або поріг рентабельності, або точка самоокупності, або точка беззбитковості (в натуральних та грошових одиницях),

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М. та ін. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2005. – С. 304.
2. Кривоконь О.С. Удосконалення класифікації типів фінансової стійкості. // Економіка АПК. – 2007. - № 5. – С. 129.
3. Мних С.В. Економічний аналіз: Підручн.: Вид. 2-ге, перероб і доп. – К.: Центр навч. літ-ри, 2005. – 472 с.

запас міцності (в абсолютних та відносних одиницях) та коефіцієнт запасу міцності (6).

Висновок. Визначені основні оціночні характеристики фінансової стійкості підприємства свідчать про необхідність у перспективі орієнтувати заходи щодо фінансового оздоровлення, насамперед, на оптимізацію структури активів і джерел фінансування, накопичення власних оборотних коштів, підвищення частки чистого прибутку, який використовується на виробничий розвиток. Окрім цього значну увагу слід звернути на удосконалення методики визначення як типів фінансової стійкості, так і окремих фінансових показників.

4. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз бізнесу: Навч. посібн. – Полтава: ІнтерГрафіка, 2004. – 288 с.
5. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навч. посібн. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: ЦУЛ, 2002. – 360 с.
6. Шморгун Н.П., Головка І.В. Фінансовий аналіз. Навч. посібн. - К.: ЦНЛ, 2006. – 528 с.

УДК 369.014
© 2007

*Бойко Л.М., кандидат економічних наук,
Безкровний О.В., старший викладач,
Чернова Ю.Б., магістр із фінансів,
Полтавська державна аграрна академія*

ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Постановка проблеми. Довгострокова орієнтація України на економічний розвиток полягає у здійсненні радикальних реформ, спрямованих на створення якісно нової системи ринкових відносин. У процесі цих реформ слід забезпечити комплексний розвиток усіх її складових, зокрема системи соціального захисту населення країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Питання соціального захисту населення країни є надзвичайно важливим для всіх верств населення. Воно стало предметом наукових пошуків багатьох відомих науковців (Н. Борецька, О. Василік, О. Гордей, Г. Красюк, Т. Косова та ін.). Однак певна недооцінка важливості розробки теоретичних положень у даній сфері, як ми вважаємо, призвела до того, що пошук шляхів удосконалення форм і методів соціального захисту населення здійснювався емпірично, методом проб і помилок. Це стало на заваді ефективного здійснення державної політики в цій галузі на загальнонаціональному та регіональному рівнях. Цим обумовлюється необхідність подальшого дослідження особливостей здійснення соціального захисту та впливу на цей процес окремих складових.

Мета досліджень та методика їх проведення. Враховуючи актуальність окресленої проблеми, метою дослідження стало вивчення сучасного стану фінансування соціального захисту населення України та аналіз впливу на даний процес системи державного соціального страхування.

Методи дослідження. Для досягнення мети використано ряд методів, а саме: аналіз та синтез, порівняльний, розрахунковий тощо.

Результати досліджень. Проблема соціального захисту сільського населення розглянута у наукових працях багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених. Однак, віддаючи належне фахівцям,

Досліджуються теоретичні підходи до визначення поняття „соціальний захист”. Аналізується рівень соціального захисту в Україні, порівняно з країнами ЄС. Розглядаються складові елементи, завдання й принципи здійснення державного соціального страхування та його вплив на соціальний захист населення країни в цілому.

які досліджують теорію, методологію й організацію соціального захисту, ми змушені вказати на відсутність єдиного підходу до визначення терміну „соціальний захист”.

Наявність лише загального уявлення про характер інституту соціального захисту та його зміст призводить до змішування та вільного тлумачення різноманітних категорій, термінів і понять, що слугують для розкриття його змісту.

На початку 90-х років мин. ст. більшість науковців, зокрема В. Андріїв, Т. Косова, О. Губар, розглядали систему соціального захисту сільського населення як сукупність різних видів допомог і пільг найбільш вразливим категоріям (пенсіонерам – колишнім працівникам аграрних підприємств, дітям – потенційним членам таких агроформувань), що характеризує істинне призначення системи соціального захисту (1).

У період існування України як конституційної держави науковці (Т. Косова та І. Басанцов) відносять поняття „соціальний захист” до категорії розподільчих відносин, у процесі яких за рахунок частини національного доходу утворюються й використовуються суспільні фонди грошових засобів для матеріального забезпечення та обслуговування окремих громадян (3).

Зваживши на вище зазначені та низку інших підходів до тлумачення поняття „соціальний захист” ми вважаємо за доцільне тлумачити його як систему соціальних та економічних прав і гарантій, законодавчо закріплених державою і реалізованих її соціальною політикою з використанням механізмів забезпечення достатнього життєвого рівня населення країни.

Фінансування соціальної сфери в Україні традиційно відбувалося за залишковим принципом, що, відповідно, супроводжувалося щорічним зменшенням рівня фінансування державних соціальних гарантій. Процес встановлення в країні

1. Фінансування системи соціального захисту сільського населення в Україні за період 2000 – 2005 рр.

Показник	Період					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Валовий внутрішній продукт, номінальний, млн. грн.	93365	102593	130442	170070	204190	220556
Видатки зведеного бюджету на соціальний захист населення, млн. грн.	5607,7	4227,0	4147,1	5985,2	8332,8	7083,6
Питома вага, % від ВВП	6,0	4,1	3,2	3,5	4,1	3,2
Видатки зведеного бюджету на фінансування соціально-культурних закладів, % від ВВП	10,4	8,6	7,2	7,4	8,4	9,4
Всього видатків на соціальні цілі, % від ВВП	16,4	12,7	10,4	10,9	12,5	12,6

Джерело: (5, с. 111)

2. Витрати коштів бюджету на соціальний захист у країнах Європейського Союзу, % до ВВП

Країна	Роки					На душу населення (євро)
	1990	1994	1997	2000	2005	2005
Бельгія	26,4	29,5	28,1	27,5	28,2	6131
Данія	28,7	31,9	30,5	30,0	29,4	7098
Німеччина	25,4	28,4	29,5	29,3	29,6	6459
Греція	23,2	22,3	23,6	24,5	25,5	3139
Іспанія	20,5	24,7	22,0	21,6	20,0	3224
Франція	27,6	30,9	30,8	30,5	30,3	6418
Ірландія	18,7	20,5	17,2	16,1	14,7	3372
Італія	24,3	26,2	25,7	25,2	25,3	5292
Люксембург	19,1	24,5	24,8	24,1	21,9	9258
Нідерланди	32,4	33,5	30,3	28,5	28,1	6703
Австрія	26,7	28,9	28,8	28,4	28,6	6297
Португалія	15,8	21,3	22,5	23,4	22,9	3110
Фінляндія	25,1	34,6	29,3	27,2	26,7	5171
Швеція	33,1	38,6	33,6	33,3	32,9	6515
Великобританія	22,9	29,1	27,3	26,8	26,9	5306
ЄС	25,4	28,9	28,2	27,7	27,6	5532

Джерело: (5, с. 112)

ринкових відносин обумовив зниження ролі держави в розподільчих і перерозподільчих процесах, про що свідчить динаміка відповідних показників, наведених в табл. 1.

Наведені в табл. 1 дані ілюструють ситуацію з фінансуванням соціального захисту в усіх галузях економіки країни і свідчать про те, що за досліджуваний період (2000-2005 рр.) розміри видатків зведеного бюджету на соціальні цілі мали тенденцію до зниження (від 16,4% ВВП в 2000 р. до 12,6% – у 2005 році). Аналогічна тенденція спостерігається відносно видатків, спрямованих безпосередньо на соціальний захист. Їх частка за

аналізований проміжок часу невпинно зменшувалася (з 6,0% ВВП у 2000 р. до 3,2% ВВП у 2005 році).

Такий розмір коштів – як свідчить практика здійснення заходів по соціальному захисту як робітників, зайнятих у промисловості, так і працівників агропромислових підприємств – недостатній для успішної реалізації соціальної політики держави. Переконливим у цьому аспекті, на думку відомого науковця Н. Борецької (2), є досвід країн-членів Європейського Союзу (табл. 2).

Як свідчать наведені дані, рівень витрат держави на соціальний захист коливається від най-

вищого в Люксембурзі (в середньому 9258 євро на одного жителя) та Данії (7098 євро) до найнижчого – в Греції (3139 євро) та Португалії (3110 євро). При цьому відповідний показник у середньому по країнах європейського союзу становить 5532 євро. Таким чином, на сьогоднішній день частка ВВП, яка спрямовується на фінансове забезпечення соціального захисту, в розвинених європейських країнах встановлена на рівні 25-28%, що майже втричі перевищує аналогічний показник в Україні.

Доводиться також констатувати, що перехід в Україні до ринкових відносин не супроводжувався диверсифікацією системи фінансування соціальної сфери. Головним джерелом витрат був державний бюджет. Це, в свою чергу, спричинило низку суттєвих проблем, у тому числі дефіцит фінансування, непослідовність та фрагментарність фінансування, відсутність ефективного механізму раціонального використання обмежених коштів (зокрема, надання адресної допомоги) тощо.

Загалом, проведені дослідження дають можливість засвідчити, що для України в умовах обмежених фінансових ресурсів найбільш оптимальним є слідування принципам побудови системи соціального страхування згідно з Беверіджською моделлю, тобто спрямування зусиль передусім на забезпечення мінімальних соціальних гарантій, ефективний захист доходів малозабезпечених верств населення.

Ми поділяємо думку українського науковця Г. Красюка про те, що оптимальним шляхом вирішення зазначених проблем є прийнята диверсифікація фінансових ресурсів соціального страхування між відповідними установами – фондами соціального страхування (4). До таких фондів в нашій державі нині відносяться:

- Пенсійний фонд;
- Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності;
- Фонд соціального страхування на випадок безробіття;
- Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

Здійснення видатків до бюджетів соціальних фондів є одним із джерел фінансового забезпечення соціальної інфраструктури. Тому дані фонди, в першу чергу, знімають із державного бюджету певні обов'язки щодо фінансування соціального захисту, зменшуючи тим самим навантаження на державний бюджет із одночасним забезпеченням відповідних соціальних функцій

держави. Одночасно, ці фонди автономні від бюджету із цільовим використанням коштів, що саме й покликано забезпечити більш ефективний державний контроль витрачання коштів за призначенням.

Систематизація положень законодавчих актів у сфері соціального страхування дає підставу визначити два основні соціально-економічні завдання, які повинна розв'язувати організована система державного соціального страхування:

- збереження та повне відновлення працездатності активної частини населення країни;
- гарантоване матеріальне забезпечення громадян, які втратили працездатність у зв'язку з виходом на пенсію чи не мали її в працездатному віці з тих чи інших причин.

У цілому, державне соціальне страхування за своїм функціональним призначенням спрямоване на вирішення значного кола проблем вітчизняної системи соціального захисту.

У своїй діяльності Фонди соціального страхування керуються, у першу чергу, принципами солідарності та соціальної справедливості. Їх втілення забезпечує процес перерозподілу коштів від працездатних – непрацездатним, від здорових – хворим, від працюючих – безробітним тощо. При цьому працівники відраховують частку свого заробітку на пенсії, медичне обслуговування та утримання безробітних під зобов'язання держави, яка гарантує їм із настанням непрацездатного віку та у разі інвалідності наступні покоління громадян здійснюватимуть відрахування на утримання їх або їхніх сімей.

Відрахування коштів, які направляються на допомогу сім'ям із дітьми, також зумовлюються інтересами громадян, оскільки спрямовуються на підтримку тих, хто в майбутньому повинен здійснити їхнє забезпечення.

Разом із тим назріла необхідність удосконалення фінансового забезпечення системи охорони здоров'я, яка на сьогодні представлена розширеною мережею державних закладів, що перебувають на бюджетному фінансуванні. Попередній досвід фінансування охорони здоров'я свідчить про те, що держава не в змозі виділяти кошти в таких розмірах, які б забезпечували надання медичних послуг за постійно зростаючими якісними та кількісними показниками. Крім того наявність лише одного джерела фінансового забезпечення охорони здоров'я усуває конкурентні мотиви щодо діяльності цих установ. Світовий досвід, у свою чергу, доводить, що успішне надання медичних послуг населенню можливе за одночасної наявності декількох джерел фінансу-

вання, найвагомими з яких є бюджет, кошти громадян і медичне страхування. Про вади бюджетного фінансування охорони здоров'я йшлося вище, проте платна медицина також її має: вона недоступна для громадян із низькими доходами.

Саме тому жодна країна у світі не використовує як платну, так і безоплатну медичну допомогу в чистому вигляді. В такій ситуації набув поширення метод фінансування медичних послуг за допомогою страхових фондів, тобто шляхом запровадження медичного страхування. Згідно з Конституцією України, кожний громадянин має

право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Ця форма вдало доповнює усі інші джерела фінансування й має перспективу в умовах України.

Висновки. Підсумовуючи проведені дослідження, слід наголосити на тому, що на сьогодні система фінансового забезпечення соціального захисту в Україні перебуває на стадії свого становлення. У зв'язку з цим актуальними залишаються питання активного використання кожного з її складових елементів, у першу чергу – системи державного соціального страхування.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Андрійв В.Г. Соціальне страхування: історія проблеми // Соціальний захист. – 2005. – №2. – С. 7-14.
2. Борецька Н.П. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми: Монографія. – Донецьк: Янтар, 2001. – 352 с.
3. Косова Т.П., Басанцов І. В. Сутність і критерії ефективності системи соціального захисту // Фінанси України. – 2000. – №8. – С. 26-30.
4. Красюк Г.В. Система соціального захисту населення в умовах трансформації українського суспільства // Соціальний захист. – 2001. – № 4. – С. 42-45.
5. Юрій С.І., Клівденко Л.В. Соціальний захист в системі соціального страхування // Вісник Академії економічних наук України. – 2004.- № 1. – С. 110-114.